

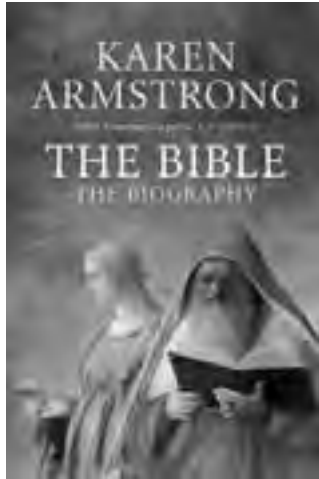
کارن آرمسترانگ و انتشارش

علی‌رضا رضایت

کارن آرمسترانگ

خانم کارن آرمسترانگ در ۱۴ نوامبر ۱۹۴۴ در وایلد مور، ووسترشر، انگلستان به دنیا آمد. او در خانواده‌ای ایرلندی‌تبار دیده به جهان گشود که پس از تولد او به برامزگروو و از آن‌جا به بیرمنگام مهاجرت کردند. نوجوان که بود از ۱۹۶۲ تا ۱۹۶۹ در انجمن Holy Child Jusis که در واقع فرقه‌ای تعلیمی بود راهبه شد. زمانی که دوران به اصطلاح طلبگی را گذراند و راهبه کامل شد او را به کالج سنت آن در آکسفورد فرستادند تا انگلیسی بخواند. هنوز فارغ التحصیل نشده بود که انجمن را ترک گفت. او مدتی در دانشگاه لندن به تدریس ادبیات پرداخت، اما تز او توسط یکی از ارزیاب‌های خارج از دانشگاه رد شد و این ضربه بزرگی برای او بود. کارن سرانجام بدون آن که مقطع دکتری را به پایان برساند، دانشگاه را رها کرد. آرمسترانگ در دهه ۱۹۷۶ در یک مدرسه دخترانه در دالیج معلم انگلیسی بود. اما به سبب بیماری مدتی خانه‌نشین شد. در ۱۹۸۲ کتابی تحت عنوان از میان دروازه تنگ (که گزارشی از دردها و رنج‌های زنان تارک دنیا بود) منتشر کرد. در ۱۹۸۴ از طرف شبکه چهار بریتانیا مأمور شد تا یک مستند تلویزیونی در مورد حیات پولس قدیس تهیه کند. در ۱۹۹۶ بود که کتاب اورشلیم: یک شهر، سه دین را منتشر کرد. علاقه روزافزون و بحث درباره تأثیر اسلام، آرمسترانگ را به سخن‌گویی مشهور تبدیل کرد و سبب شد بسیاری از اهل نظر از او به عنوان شخصی که واقعی‌ترین دیدگاه را نسبت به اسلام به مردمان اروپا و امریکای شمالی انتقال می‌دهد، یاد و

چهار آزادی: آزادی بیان، آزادی دین، آزادی از خواسته‌ها، و آزادی از ترس است. این چهار آزادی از الزامات دموکراسی دانسته شده است.

آرمسترانگ بیش از بیست کتاب نگاشته است که سه عنوان آن‌ها یعنی تاریخ خدایوری^۵ (۱۹۹۳)، اورشلیم؛ یک شهر، سه دین (۱۹۹۶)، و جهاد برای خدا^۶ (۲۰۰۰) ناظر به عامل وحدت‌بخش سه دین ابراهیمی: اسلام، مسیحیت و یهود است. آرمسترانگ می‌نویسد هر یک از این ادیان سه‌گانه، تصویری از یک وجود متعالی را بسط می‌دهند که برای نخستین بار بر ابراهیم نبی تجلی کرد و همگی پیوندهای تاریخی با اورشلیم دارند و هریک از آنها رشته مستحکمی در برابر دنیای مدرن ایجاد کرده است. به همین منظور، در سال ۱۹۹۹ مرکز اسلامی جنوب کالیفرنیا از آرمسترانگ به عنوان شخصی که بین ادیان سه‌گانه توحیدی پیوند برقرار کرده و سبب تفاهم بین پیروان این سه سنت دینی بزرگ شده تقدیر کرد. در این جا مجال آن نیست که حتی به اختصار به تک تک آثار این نویسنده پرکار بپردازیم. از این رو، به چند اثر تأثیرگذار وی که در سال‌های اخیر منتشر شده‌اند، نگاهی می‌افکنیم.

سرگذشت کتاب مقدس

یکی از جدیدترین کتاب‌های آرمسترانگ کتابی است خواندنی تحت عنوان سرگذشت کتاب مقدس^۷ که در سال ۲۰۰۷ انتشار یافته است. این کتاب در هشت فصل کوتاه که در مجموع حدود ۲۰۰ صفحه را شامل

تمجید کنند. کتاب تحول بزرگ: سرآغاز سنت‌های دینی ما^۸ در مارس ۲۰۰۶ انتشار یافت و یک سال پس از آن شورای دینی - اسلامی سنگاپور از وی دعوت کرد تا در MUIS ۲۰۰۷ به ایراد سخنرانی بپردازد. آرمسترانگ هم اکنون عضو سمینار عیسی است. او مقالات متعددی برای گاردین و دیگر نشریات نگاشته است. آرمسترانگ یکی از سه محقق است که در نخستین جلسه سازمان ملل در باره دین سخنرانی کرده‌اند. او همچنین قائم مقام انجمن صرع بریتانیا است.

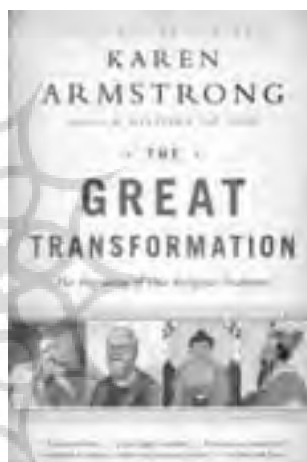
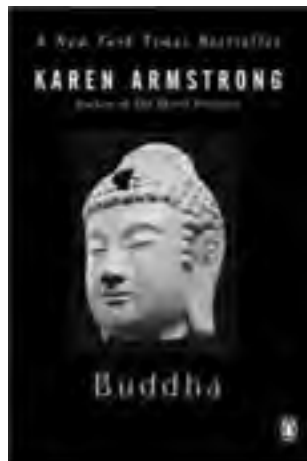
آرمسترانگ که زمانی در کالج یهودی LEO BAECK تدریس می‌کرد، می‌گوید آنچه به طور خاص برای او الهام‌بخش بود، تأکید سنت یهودی بر مسائل ایمانی در برابر عمل بوده است. او می‌گوید دین اعتقاد به چیزها (گزاره‌ها) نیست، بلکه دین همانی است که شما انجام می‌دهید (ناظر به عمل است). دین کیمیای اخلاق است. دین عبارت است از رفتار به گونه‌ای که شما را متحول کند. به باور آرمسترانگ بنیادگرایی دینی، محصول فرهنگ معاصر است. ما باید روایتی جدید فارغ از تعصب وطنی (شوونیسم)، تنفر و موضع‌گیری ایجاد کنیم و پیام و صدای اصیل دین را به نیروی در جهان تبدیل کنیم که به سوی صلح رهنمون شود. او خود در کتاب پلکان هارپیچ^۹ می‌گوید آنچه بر رویکرد وی در مورد سنت‌های دینی جهان تأثیر به‌سزایی داشته است، اثر اندیشمند کانادایی، ویلفرد کنتول اسمیت بوده است.

در سال ۲۰۰۴ آرمسترانگ به دلیل شناخت عمیق او از سنت‌های دینی و ارتباط آن‌ها با الوهیت مورد تقدیر قرار گرفت. در ماه فوریه ۲۰۰۸ آرمسترانگ طی فراخوانی از رهبران سه سنت بزرگ اسلام، مسیحیت و یهودیت خواست تا در شورایی به تدوین منشور محبت بپردازند که مستلزم به‌کارگیری اولویت‌های اخلاقی مشترک برای تقویت و رشد شناخت و درکی جهانی بود. این اقدام ابتکاری سبب شد که این بانوی محقق یکی از سه برنده جایزه TED (ارزش این جایزه یک‌صد هزار دلار است) شود. به نظر می‌رسد هدف او از ارائه این پیشنهاد احیای قانون طلایی محوری در تمام ادیان بود که می‌گوید: آنچه برای خود نمی‌پسندی برای دیگران هم مپسند. در ماه مه همین سال جایزه آزادی دین را دریافت کرد؛ این جایزه شامل چهار مدال می‌شود که هر یک به زنان و مردانی اعطا می‌گردد که دستاورد آن‌ها نشانگر تعهد به

خاص می‌بندد.

دگرگونی بزرگ: سرآغاز سنت‌های دینی ما

آرمسترانگ خود را یک موحد می‌داند و به لحاظ پژوهشی علاقه خاصی به مطالعه سنت‌های دینی بزرگ جهان دارد، اما دیدگاه‌های او ظاهراً یک رویکرد معنوی را به زندگی تشویق و ترغیب می‌کند تا پرستش یک خدا یا الهه خاص. این دیدگاه شاید چندان نزد پیروان یکایک ادیان مقبول نیافتد. او در کتاب دگرگونی بزرگ: سرآغاز سنت‌های دینی ما که در سال ۲۰۰۶ آن را نگاشت، به عصر axial^۱ می‌پردازد؛ دوره‌ای مابین ۹۰۰ ق م تا ۲۰۰ ق م (حدود ۷۰۰ سال) که مشخصه آن جنگ و خشونت است. به بیان او، در چهار نقطه مختلف جهان، چهار ایدئولوژی وجود داشت که به طور خاص این چالش‌برانگیزند: ۱. چین: دائو و کنفوسیوس ۲. هند: هندو و بودا ۳. فلسطین: یهود، مسیحیت ۴. یونان: عقل‌گرایی فلسفی. در تمام این مناطق چهارگانه جغرافیایی تعلیم اولیه واجد تساهل، محبت و برخورد انسانی با دیگران بود. هر سنت، تلقی خاص خود را از قانون طلایی^۲ تدوین کرد. زیرا آنچه اهمیت داشت، نحوه عملکرد فرد بود و این امر رفتار اخلاقی را در بطن حیات معنوی قرار می‌داد. به باور وی پیامبران اولیه بیش از آن که بر اصول (دگما) تأکید کنند، بر محبت اصرار داشتند، اما رفته‌رفته آموزه محبت جای خود را به عناصر زمینه‌ساز خشونت داد. آرمسترانگ مرحله به مرحله پیشرفت مردمان چهار سنت axial را پی می‌گیرد و به باور او ما هرگز نمی‌توانیم معارف عصر axial را نادیده بگیریم. تمام نسل‌ها از آن زمان کوشیده‌اند معارف اصیل و ناب هریک از مناطق چهارگانه خاص خود را اقتباس کنند و البته وظیفه امروز ما نیز همین باید باشد. خواندن کتاب تحول بزرگ برای هریک از ما که در پی آگاهی از خاستگاه بخش اعظمی از میراث فرهنگی انسانی هستیم، یک ضرورت است. نکته شایان ذکر در این کتاب ۵۰۰ صفحه‌ای که از کتاب‌نامه فوق العاده‌ای نیز برخوردار است، آن است که به اعتقاد نویسنده، معنویت عاشقانه (همراه با محبت) آموزه دینی را نیز در خود جای می‌دهد. این بدان معنا نیست که مجموعه الهیات و عقاید رایج در باب خدا یا غایت هستی نادرست است. اگر اعتقادات افراد، آنها را نسبت به دیگر ادیان و مذاهب منزجر، نامتساهل و خشن می‌کند، به این دلیل

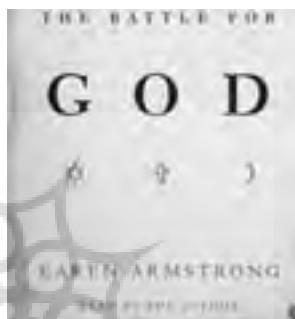
می‌شود، به گونه‌ای روشن و مفهوم و فارغ از هر گونه استدلال و احتجاج خسته‌کننده آکادمیک و به‌دور از همه‌مه واعظان و مبلغان، به ماهیت، چگونگی پیدایش، خاستگاه‌ها و شکل‌گیری و بسط کتاب مقدس پرداخته است. کتاب مذکور در حقیقت جستاری است در حقیقت زنده و نهادینه‌شده که دریچه‌های جدیدی را به روی مخاطب می‌گشاید و البته خواننده را در محتوای کتاب مشارکت می‌دهد. کارن در این کتاب بر خلاف دیگر محققان نمی‌کوشد حرف آخر را بزند. نویسنده علاوه بر این‌که در خصوص خاستگاه، نحوه و زمان شکل‌گیری کتاب مقدس سخن می‌گوید، سابقه ۲۰۰۰ ساله تفسیر کتاب مقدس توسط اسقف‌ها، محققان، عرفا، خاخام‌ها و منتقدان را نیز بررسی می‌کند، و با این کار انبوهی از رویکردهای تفسیری را پیش رو می‌نهد که این مسئله راه را بر هر گونه سماجت بر درست و مطلق بودن یک تفسیر

به باور او تصویری که سلمان رشدی از محمد(ص) ارائه می‌دهد تنها تصویر نیست؛ اتفاقاً محمد(ص) برای صلح بیش از جنگ و جهاد می‌کوشید. کارن معتقد است که دو طرف اسلام و غرب باید به نوعی تفاهم دست یابند؛ به این معنا که مسلمانان پیشرفت‌های تکنولوژیکی غرب را بپذیرند و غربی‌ها نیز باید با رعایت عدالت و انصاف از طبقه‌بندی جهان دست بردارند، و بهترین راه برای آشنایی غرب با دنیای اسلام، آشنایی درست و دقیق با تمام ابعاد زندگی بنیانگذار این دین مبین، حضرت محمد(ص) است.

محمد(ص): پیامبر زمان ما

آرمسترانگ در دومین کتاب خود در باره محمد(ص) می‌کوشد تصویری از وی ارائه دهد که چهره‌ای کاملاً انسانی دارد و نه آنقدر آسمانی و اسطوره‌ای است و نه آن‌چنان گرفتار تعصبات و غرض‌ورزیهای تاریخی. این کتاب داستان رهبری هشیار، هم در سیاست و هم در دین، است. نویسنده در این کتاب دقیقاً نشان می‌دهد که حیات محمد(ص) ارتباطی اصیل با بحران‌های جهانی امروز ما دارد. پیامبر مورد نظر آرمسترانگ رفتاری منطقی، محترمانه و مبتنی بر عدالت دارد. در عین حال شاید اندکی بر طبق معیارهای سخت و دقیق فرهنگ غربی زمان خود عمل کند.

است که آنها متخصص نیستند، اما اگر عقاید آنها سبب شود با محبت و عشق با پیروان دیگر مذاهب برخورد کنند و به آنها احترام بگذارند، می‌توانند مؤثر، خوب و منطقی باشند. و بر ماست که به‌جای انکار آموزه‌های دینی، در پی اصل و جوهر معنی آنها باشیم.

بانوی جست‌وجوگر محبت در دل سنت‌های

دینی

در مجموع به نظر می‌رسد جوهره اندیشه این بانوی محقق وجود یک عشق و محبت خاص در بطن تمامی سنت‌های دینی باشد که خود مبتنی بر اخلاق، تفاهم، شناخت و آگاهی و تعامل پیروان هریک از ادیان و سنت‌های دینی است. تعصب‌ها، خشونت‌ها و غرض‌ورزی‌های نابه‌جا، یک‌سره محصول عدم آگاهی کافی و دقیق پیروان ادیان از آموزه‌ها و تاریخ ادیان و سنت‌های یکدیگر است. آنچه باید در پی آن بود، نسجی از محبت و احترام و تساهل است که تار و پودش را آگاهی، شناخت و تفاهم تشکیل می‌دهد.

در نگاه نهایی، کارنامه و سمت و سوی دین‌پژوهی و اسلام‌پژوهی کارن آرمسترانگ را می‌توان در رویکرد عام و جهان‌شمول اخلاقی و انسانی به دین خلاصه کرد. شاید این رویکرد به نوعی باعث نگاه تک‌بعدی وی

محمد(ص): زندگی نامه یک پیامبر

آرمسترانگ دو کتاب درباره حضرت محمد(ص) نگاشته که به ترتیب عبارتند از: محمد: زندگی نامه یک پیامبر (۱۹۹۳) و دیگری محمد: پیامبر زمان ما (۲۰۰۶). کتاب نخست توسط کیانوش حشمتی و به همت انتشارات حکمت منتشر شده است. در این کتاب نویسنده می‌کوشد بر اساس تصویری که از محمد(ص) توصیف می‌کند، ماهیت حقیقی دین اسلام را به‌مثابه دینی صلح‌طلب و اساساً مخالف خشونت برای غربیانی که آماج بمباران رسانه‌های غربی علیه اسلام و مسلمانان در قرن بیستم هستند، نشان دهد. از این حیث می‌توان کار آرمسترانگ را نوعی واکنش نسبت به سنت اسلام‌شناسی غربی دانست که می‌کوشیدند اسلام را دینی خشن و مبتنی بر شمشیر معرفی کنند.

پی‌نوشت:

1. *Through the Narrow Gate*
2. *Jerusalem: One City, Three Faiths*
3. *The Great Transformation: The Beginning of Our Religious Traditions*
4. *The Spiral Staircase: My Climb Out of Darkness*
5. *The History of God*
6. *The Battle For God: Fundamentalism in Judaism , Christianity and Islam*
7. *The Bible: A Biography*
۸. در سال ۱۹۴۸ فیلسوف آلمانی، کارل یاسپرس، این اصطلاح را وضع کرد که ناظر به دوره‌ای بین ۹۰۰ تا ۲۰۰ قبل از میلاد بود. سنگ بنای ادیان بزرگ جهان در این دوران گذاشته می‌شود. این زمان زمان سقراط، سیدارته، و کنفوسیوس است. به اعتقاد آرمسترانگ تمام سنت‌های این دوره بر عدالت تأکید می‌کردند. و خود را متعهد به محبت و همدلی می‌دانستند.
9. *Golden Rule*
10. *The First Christian: Saint Paul Impact on Christianity*
11. *Tongues of Fire: An Anthology of Religious and Poetic Experience*
12. *Gospel According to Woman: Christianity Creation of the Sex War in the West*
13. *Holy War: The Crusades and Their Impact on Today's World*
14. *Muhammad: A Biography of the Prophet*
15. *The End of Silence: Women and Priesthood*
16. *Visions of God: Four Medieval Mystics and their Writings*
17. *In the Beginning: A New Interpretation of Genesis*
18. *Islam: A short History*
19. *Buddha*
20. *Faith After September 11.*

به ادیان شده باشد و وی نتواند نگاه جامع الاطراف به ادیان و دینداری داشته باشد. همین رویکرد وی به اسلام و پیامبر(ص) موجب شده است که همه ابعاد اسلام و شخصیت پیامبر، چنان‌که باید و شاید دیده نشود. رویکرد آرمسترانگ به دین و اسلام برخاسته از نوعی واکنش نسبت به سنت اسلام‌پژوهی غربی است که اسلام را دینی خشن و جنگ‌طلب می‌دانست و نیز برخاسته از نیازی است که احساس می‌کند و آن این که جهان و بشر امروز بیش از هر چیز نیازمند اخلاق، صلح و محبت است؛ جهانی که امروز گرفتار خشونت و تعصب است.

در پایان فهرستی از آثار آرمسترانگ را به ترتیب سال انتشار برای علاقمندان کتاب ذکر می‌کنیم:

۱. گذر از دروازه تنگ (۱۹۸۱)
۲. سرآغاز جهان (۱۹۸۳)
۳. نخستین مسیحی: تأثیر پولس قدیس بر مسیحیت (۱۹۸۳)^{۱۰}
۴. زبانه‌های آتش: منتخباتی در باب تجربه دینی و شاعرانه (۱۹۸۷)^{۱۱}
۵. انجیل به روایت زن: ایجاد جنگ جنسی در غرب توسط مسیحیت (۱۹۸۷)^{۱۲}
۶. جنگ مقدس: صلیبیون و تأثیر آنها بر جهان امروز (۱۹۹۱)^{۱۳}
۷. محمد: زندگی نامه پیامبر (۱۹۹۲)^{۱۴}
۸. پایان سکوت: زنان و مقام کشیشی (۱۹۹۳)^{۱۵}
۹. تاریخ خداباوری (۱۹۹۳)
۱۰. لقاء پروردگار: شرح حال چهار تن از عرفای قرون وسطی و آثار آنها (۱۹۹۴)^{۱۶}
۱۱. در آغاز: تفسیر جدیدی از سفر پیدایش (۱۹۹۶)^{۱۷}
۱۲. اورشلیم: یک شهر، سه دین (۱۹۹۶)
۱۳. تاریخ مختصر اسلام (۲۰۰۰)^{۱۸}
۱۴. جهاد در راه خدا: بنیادگرایی در یهودیت، مسیحیت و اسلام (۲۰۰۰)
۱۵. بودا (۲۰۰۱)^{۱۹}
۱۶. دین بعد از ۱۱ سپتامبر (۲۰۰۲)^{۲۰}
۱۷. پلکان ماریچج: خروج از ظلمت (۲۰۰۴)
۱۸. تحول بزرگ: سرآغاز سنت‌های دینی ما (۲۰۰۶)
۱۹. محمد: پیامبری برای زمان ما (۲۰۰۶)
۲. سرگذشت کتاب مقدس (۲۰۰۷).